

dövästidning

5:2014

VAL 2014

Välj färg i höst

Allt är politik

”Politik, politik, politik”, rabblar Erik Akervall i tv-programmet Eriks moral-kompass när han just har vaknat, duschar, torkar håret och intar frukost. Precis så är det. Allt är politik. Våra folkvalda ledamöter kan få oss att välja att sova i allergivänliga och miljömärkta sängkläder, äta ekologisk müsli och använda en energisnål hårtork. Eriks moral-kompass visas i sju avsnitt inför valet där huvudpersonen tar reda på vad vi kan göra för att ta makten över våra liv och ifrågasätta våra egna och andras värderingar. Allt är inte super-seriöst i programmet – Erik Akervall bjuder också på humor. Politik kan nämligen även vara roligt och stimulerande – det är något som berör alla. Min tro är att det bor en liten poli-tiker i varje människa. Vi har alla åsikter om hur världen kan förändras till det bättre.

Valdagen den 14 september närmar sig. Naturligtvis har vi på DT en valspecial. På följande sidor hittar du en val-guide där partierna anger hur de ställer sig till de döv- och

teckenspråksrelaterade påståenden genom att svara om de håller med, inte håller med eller, varken eller. Vi berättar också om hur döva och hörselskadade drabbas i ett otill-gängligt Sverige och om sex döva som ställer upp i valet.

Den 11 september kommer min kollega Tomas Lagergren och jag att fråga ut nio politiker från åtta riksdagspartier och Feministiskt initiativ på Dövas hus i Stockholm. Ut-frågningen direktsänds på dovastidning.se. Läs mer på sidan 7. Missa inte!

Palestinakonflikten är också politik och ständigt aktuell. Vi är glada över att kunna erbjuda ett reportage om en unik dövskola i Jerusalem där arabiska och judiska elever går sida vid sida. Rektorns slutcitrat är tankeväckande. Bläddra till mittuppslaget så ser du vad skolans ledare menar.

Nu planerar vi för höstens kommande nummer. Vad tycker ni att vi ska bevaka? Välkommen att höra av er med tips till redaktionen@dovastidning.se.

Trevlig läsning!

NICLAS MARTINSSON
ANSVARIG UTGIVARE OCH REDAKTÖR

Redaktionen tycker till

Valtempen stiger. Det känns alltid speciellt när valet nalkas. Sverige vaknar till liv och den genomförda politiken sätts under lupp. Vi medborgare diskuterar intensivt hur landet ska fortsätta utvecklas under den kommande mandatperioden. Det är när demokratin är som starkast. Glöm inte att rösta!

Svampsäsong. Det har regnat en hel del i augusti och bäddar därmed för en rik svampsäsong. Vi kan se fram emot att äta goda kantarellmackor och mustig svampgryta med mera i höst.

Naturkatastrofer i Sverige. I somras har Sverige i spåren av klimatförändringarna drabbats av en enorm skogs-brand i Västmanland, kraftiga översvämningar i Västsverige och rekordmånga blixtar i stora delar av landet. Nu höjs rösterna för att vi måste ha en bättre beredskap för extremväder, som väntas bli vanligare i framtiden.

Akut tolkbrist i Norrbotten. På tal om beredskap; döva norrbottningar larmade i augusti – inte för första gången – att ingen akuttolk fanns när de var allvarligt sjuka och snabbt måste få vård. Norrbottens läns landsting har bara frivilliga teckenspråkstolkare som kan rycka in utanför kontorstid. Enligt dem funkar den rutinen *oftast*. Nej, ”oftast” räcker inte – det måste fungera dygnet runt, året om. Här handlar det om människoliv.

TIDSKRIFT FÖR SVERIGES DÖVAS RIKSFÖRBUND

Nr 5/2014

Fredrik Schreiber gav ut det första numret av DT i Lund den 6 juni 1891 med skraddaren Ola Zommarin som förläggare.

Manusstopp: Nr 6: 19 sep
Nr 7: 24 okt
Nr 8: 28 nov

Utgivning: 9 okt
13 nov
18 dec

REDAKTION:

Dövas Tidning
Rissneleden 138, 5 tr
174 57 Sundbyberg
redaktionen@dovastidning.se
Ansvarig utgivare och redaktör:
Niclas Martinsson

0738 333 060 (sms/3G)
niclas.martinsson@dovastidning.se

Redaktör dovastidning.se:
Tomas Lagergren, 0735 130 199 (sms/3G)
tomas.lagergren@dovastidning.se

Form: Annalena Sandgren, Formligen.se
Omslag: Illustration Annalena Sandgren

Facebook: facebook.com/dovastidning **Twitter:** @DovasTidning

PRENUMERATION:

prenumeration@dovastidning.se
Bildtel:
agneta.skagerstrand@sip.omnitor.se
SDR, Agneta Skagerstrand
Box 300
793 27 Leksand

Prenumerationspris: 300 kr/år
Utebliven tidning: kontakta
prenumeration@dovastidning.se

ANNONSER:

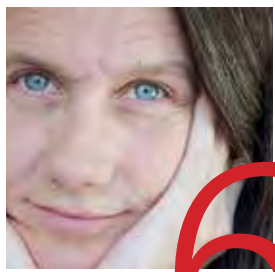
Bokas och lämnas till:
annons@dovastidning.se
0506 300 58 eller 0730 562 169
Förenings- och internannonser
bokas och lämnas till:
redaktionen@dovastidning.se

Upplaga: 5800 ex
Tryck: Augusti, 2014
Carlshamn Tryck & Media ab
ISSN 1402-1978

dovastidning.se

VAL 2014 **4**

VAL 2014:
DÖVA POLITIKER **6**

VAL 2014:
VALGUIDE **8**

I KORTHET **10**

AKTUELLT **12**

SIGNERAT:
YLVA BJÖRKLUND **13**

UNIK SKOLA I
JERUSALEM **14**

HELENAS
PASSION **16**

FÖRBUNDS-
NYTT **20**

UNG **22**

INSÄNDARE **24**

KRÖNIKA **26**

Den 14 september är det val till riksdagen, landsting- och kommunfullmäktige. DT har i detta nummer en valspecial. På följande sidor kan du läsa om tre av de många fall som beskriver hur döva och hörselskadade drabbas i ett otillgängligt Sverige, om hur partierna ser på de döv- och teckenspråksrelaterade frågorna och om döva och hörselskadade som ställer upp i valet.

Finland betalar för Silvas tolk – i Sverige

Silva Belghiti från Finland spelar Ofelia i pjäsen Hamlet på Kulturhuset Stadsteatern i Stockholm. Hon är den enda döva i ensemblen. Därför behöver hon och hennes kollegor tolk. Det svenska tolksystemet är sådant att de endast kan ha tolk ett fåtal timmar i månaden. Finland som har ett generösare tolksystem går in och står för deras tolkkostnader.

Silva Belghiti tog i somras skådespelarexamen vid Stockholms dramatiska högskola efter tre år. Hon blev erbjuden rollen som Ofelia i föreställningen Hamlet som spelas på Kulturhuset Stadsteaterns barn- och ungdomsscenen i Skärholmen.

– Jag är lycklig över att få jobba där, säger hon.

Det hör inte till vanligheterna att döva får arbeta som skådespelare på andra teatrar än Riksteaterns Tyst Teater som producerar scenkonst på teckenspråk. En av förklaringarna är att när döva och hörselskadade behöver tolk för att kunna utföra sina jobb – som t. ex. att sälja varor – måste deras arbetsgivare stå för tolkkostnaden. Arbetsgivare kan få 5 000 kronor i tolkstöd från Arbetsförmedlingen (AF) i månaden – så kallat bidrag till arbetsbiträde. Sveriges Dövas Riksförbund (SDR) har länge påpekat att detta system gör att döva och hörselskadade står tillbaka på arbetsmarknaden för att deras arbetsgivare inte vill ta kostnaden då bidraget endast räcker till ett fåtal tolktimmar.

Malin Hjelm, verkställande producent på Stockholms stadsteater, berättar att om stadsteatern skulle köpa in tolktjänster till ensemblens två månader långa repetition så skulle tolkkostnaden bli högre än en heltidsskådespelares årslön.

– Då jobbar tolkarna ändå bara 75 % i två månader, säger Malin Hjelm.

Istället föreslog hon att de med egna medel skulle anställa en teckenspråksassistent på 75 % som fungerar som tolk.

– Jag sa OK. Det är ju bättre än ingen tolk alls, säger Silva Belghiti, som är nöjd med sin assistent.

– Men jag vill egentligen helst ha professionella teckenspråkstolkare för att vara fullt delaktig. Assistenten kan ju inte tolka jämt utan hon behöver också paus.

Nu, vid DT:s pressläggning, har det löst sig för henne. Hon som är finländsk medborgare har nämligen rätt till 180 timmars tolk per år. Om timtaket uppnåtts kan hon ansöka om fler timmar. Folkpensionsanstalten, som är Finlands svar på Försäkringskassan, har sagt ja till att ordna med tolk till Stockholms stadsteater.

– Det känns väldigt bra, säger Silva Belghiti.

Hanna Sejlitz, ordförande för SDR, anser att det är pinsamt för Sverige att de nordiska grannländerna har en generösare tolktjänst när det gäller arbetslivstolkning. I Danmark kan man till exempel få tolk i 20 timmar i veckan på arbetsplatsen.

Den svenska regeringen ska tillsätta en ny tolkutredning som väntas vara klar nästa år då regeringen inte är nöjd med tidigare utredningar bland annat för att det är oklart vad den föreslagna nationella tolkorganisationen skulle kosta. SDR hoppas på en väsentlig förbättring när det gäller arbetslivstolkning.

– Sverige måste fan bli bättre på att ordna med tolk till arbetsplatsen, säger Silva Belghiti.

– Det borde vara en självklarhet att samtliga har en plats i samhället där staten tar ett ansvar för att möjliggöra integration mellan döva och hörande på en gemensam arbetsplats, säger Malin Hjelm.

TEXT OCH FOTO: NICLAS MARTINSSON

Akut brist på tolk för döva i Norrbotten

Flera döva i Norrbotten har blivit utan tolk vid akuta sjukdomsfall. Nu har de tröttnat. De kräver beredskaps-tolk. Eva Sjöberg, från Norrbottens dövas teckenspråksförening, menar att det handlar om patientsäkerhet. Hon fick själv vänta på tolk i över ett dygn efter en hjärtinfarkt.

– Det känns lite som att slumpen avgör här – det är ett rent lotteri. Det handlar faktiskt om våra liv. Det vi framförallt reagerar över nu, är att döva inte vill åka till akuten, utan vill hellre vänta till på måndag. Att man ska behöva ha en sådan känsla är fruktansvärt, säger hon till P4 Norrbotten.

Enligt hälso- och sjukvårdslagen är landstinget skyldigt att erbjuda tolk till barndomsdöva, dövblinda, vuxendöva och hörselskadade. Men idag finns inga tolkar i beredskap i Norrbotten. Tolkarna får frivilligt skriva upp sig på en lista för att sedan kontaktas vid akuta händelser efter ordinarie arbetstid. Därför kan inte döva garanteras tolk vid akuta sjukdomsfall i Norrbotten.

Situationen är frustrerande även för tolkarna.

– Det är frustrerande och jobbigt. Eftersom jag jobbar som frilanstolk har jag andra jobb också och får jag ett sms när jag är på jobbet kan jag inte rycka ut. Det enda man kan hoppas på är att det inte är något livshotande, säger Anna Olofsson, från Boden till Piteå-Tidningen.

Maria Larsson, barn- och äldreminister ser allvarligt på läget i Norrbotten.

– Det är naturligtvis så att de inte fullgör det som är ålagt dem enligt lag. Jag tycker att det är väldigt alarmerande signaler, för landstingen är enligt lag ansvariga för tolktjänsten, säger hon.

TOMAS LAGERGREN

Jeanette vill bara jobba

”Det känns inte bra, jag klättrar verkligen på väggarna. Det är jobbigt att inte ha ett jobb”, säger mammalediga Jeanette Landin, 33, från Sjöbo som varit arbetssökande i ungefär sex år.

När Jeanette blev arbetssökande fick hon genom AF stöd från Sius, Särskilt introduktions- och uppföljningsstöd, som riktar sig till arbetssökande med funktionsnedsättning. Det fungerade inte för handläggaren kunde inte teckenspråk. Då fick hon gå en arbetsmarknadsutbildning för döva på Iris Hadar i Malmö som en del av AF:s jobb- och utvecklingsgaranti bestående av Fas 1-2-3 för dem som stått utanför arbetsmarknaden en tid. Jeanette tycker inte att Fas 3 riktigt fungerar.

– Om jag hamnar i Fas 3 när de 450 dagarna är slut, bestämmer då AF vilket fas 3-jobb jag ska ha och jag har inget att säga till om. Dessutom får man inte lön utan endast en liten ersättning. Det är nästan som att jobba gratis och det känns kränkande.

Eftersom Jeanette inte fick något arbete genom Iris Hadar började hon med Sius igen i slutet av 2010. Denna gång fick hon en teckenspråkig handläggare och det har fungerat mycket bra.

– Sius hjälper mig bland annat med att hitta praktikplatser, informera potentiella arbetsgivare om döva och teckenspråk, och skriva CV och personliga brev.

Jeanette menar att det ändå är ens eget ansvar att få jobb.

– AF kan hjälpa till med en del – till exempel kontaktnätverk och tips på vilka jobb som kan passa mig, men det är ändå jag som i slutändan bestämmer. Problemet är dock att AF inte gillar när man säger nej till något de föreslår, t.ex. utbildning eller praktik. Å andra sidan säger AF också ofta nej till mina förslag. Det är frustrerande.

Jeanette skulle gärna vilja jobba i en teckenspråkig miljö, till exempel på ett elevboende eller som elevassistent. Dock försöker hon vara öppen för olika alternativ men menar att det är svårt att jobba i en hörande miljö med mycket krav på kommunikation.

– Att söka jobb är också svårt. Det är inte riktigt kul att sitta hemma och söka jobb och se att det inte finns lediga tjänster eller att mina meriter inte räcker till. Om jag är tvungen kan jag tänka mig jobba med något praktiskt som inte kräver mycket kommunikation. Det viktigaste för mig är att jag trivs med mitt jobb. Men nu är jag mammaledig och då har jag inte rätt till stöd från AF. Så jag får fortsätta söka på egen hand tills min mammaledighet är över.

TEXT OCH FOTO: PETRA ÖRLEGÅRD

Till valet ställer minst sex döva kandidater upp. DT frågar:

- 1. Varför ställer du upp i valet?**
- 2. Vilka frågor vill du driva?**

Val till landstingsfullmäktige:

Joakim Hagelin-Adeby,
Valkrets: Bromma-Kungsholmen,
Stockholms län
Plats på valsedel:
nr 11

1. Jag tycker främst att det är roligt att få vara med och påverka, så att vardagslivet för alla medborgare blir bättre. Med Moderaternas politik får man mer valfrihet. Det är viktigt att vi döva är med i politiken och talar om vilka problem och brister det finns, så att alla får ökad kunskap och därmed kan ta bra beslut för alla medborgare.

2. Jag vill driva tillgänglighetsfrågor inom sjukvård, trafik, kultur och tolkfrågor. Så att Stockholms län blir Sveriges bästa landsting att leva och bo i, med valfrihet att välja i det utbud som finns inom länet.

Ola Lundström
Valkrets: Östra Söderort, Sthlms län
Plats på valsedel:
nr 11

1. Jag var trött på politikerna som inte vet något om oss döva. Så jag känner att jag måste ställa upp i valet för att kunna påverka och förändra till vår fördel. Jag tror på Moderaternas ideologi och jag kan bidra till att det blir bättre för oss med funktionsnedsättning. Mitt ledord är: "ett tillgängligt samhälle".

2. Hörselvården. Landstinget ska upplysa föräldrar som fått sina barn diagnostiserade som hörselskadade om vikten av att använda svenskt teckenspråk med sina barn. Man får då en garanterad språkutveckling så man inte bara garanterar att barnet enbart använder tal under sin uppväxt. Dövpsykiatrien måste ses över då det handlar om rättssäkerhet. Upphandlingen av tolkverksamheten ska ses över. Prissättningen ska motsvara kvaliteten på tolkar. Valfriheten ska bibehållas men förbättras.

Henrika Majer-Lorentzon,
Valkrets:
Örebro län
Plats på valsedel: nr 31

1 & 2. Alla som behöver ska få de hjälpmedel de verkligen behöver. De ska inte behöva välja mellan "pest och koler", som det är idag när det gäller de tekniska hjälpmedel som är framtagna av Örebro Läns Landsting.

En annan fråga som intresserar mig för är transporter på länsnivå. Många bussförbindelser är inte samkörda. Ofta missar läns- och stadsbussarna varandra.

Eftersom Örebro Läns Landsting kommer att ingå i Regionförbundet Örebro fr.o.m. årsskiftet så är det viktigt att någon bevakar dövfrågorna, i synnerhet nu när dessa riskerar att hamna i skymundan nu när området blir mycket större.

VILL DU HA MÄKLARFOTO ELLER
EN UNIK TAVLA AV DIN STUGA?
BESTÄLL PÅ [ERIKSFLYGFOTO.COM!](http://ERIKSFLYGFOTO.COM)
PENGARNA TILLBAKA OM DU INTE ÄR NOJD.

EXKLUSIVT HÖSTERBJUDANDE!

MÄKLARFOTO:

5 BILDER + 30 SEK HD-FILM

ENDAST 3800:-

FOTOTAVLA: A2-FORMAT

FRÅN 1200:-

ERBJUDANDET GÄLLER TOM 31/10 - 2014

ERIKSFLYGFOTO.COM

the sky is not the limit

Kommunfullmäktige:

JENNY SCHÖLDT,
Valkrets: Tomelilla kommun
Plats på valsedel: nr 11

1. Politiken är till för alla, för den angår alla. Det känns bra att ställa upp för ett politiskt alternativ man verkligen tror på: det enda ekonomiska alternativet för ett rättvist, hållbart, grönt och feministiskt samhälle där alla får vara med och vara som hen vill. Med ett ekonomiskt rättvist och hållbart samhälle minskar utanförskapet, arbetslösheten, och miljöförstöringen. Med den övertygelsen engagerar jag mig, och det är där jag tror att ett bättre Sverige är möjligt.

2. Min grupp sätter dessa frågor främst: Antirasism, välfärd istället för vinster, en skola för alla, klimatet, hållbara gröna jobb.

LASSE S. LORENTZON
Valkrets:
Örebro

Plats på valsedel: nr 32
Även valbar till riksdagen som nr 53

1 & 2. Jag ställer upp för att det fortfarande finns frågor som man måste bedriva politiskt. Det handlar om framförallt jämlikhet för samtliga medborgare där ALLA är inkluderade (och då menar jag speciellt de med funktionsnedsättningar). Sverige har flera förbättringspunkter som bör uppfyllas:

Arbetsmarknaden måste absolut öppnas för alla. Dövhet, dövblindhet ska ses som en kompetens och inte som ett hinder. Utbildade döva måste få en ärlig chans på arbetsmarknaden. Diskriminering på arbetsmarknaden får absolut inte förekomma.

Läroutbildningen måste anpassas så att våra elever får hundra procent kommunikation med sina lärare. Bristfällig kommunikation missgynnar deras utbildning.

Vi behöver vidga forskningen kring döva: sociala, sociokulturella och andra perspektiv bör det forskas på än enbart det medicinska perspektivet kring dövhet.

VAL 2014: SEX DÖVA KANDIDATER

ANNA STENSON,
Valkrets: Lidingö.

Plats på valsedel: plats 2
Även valbar till landstinget i Stockholms Län Ost och plats 18 (av 40) och till riksdagen i Stockholms län.

1. Jag ställer inte upp i valet för att vinna valet utan för att förändra samhället. Jag vill rädda världen för våra barn och barnbarn och jag vill ta emot de som flyr hemska krig och klimatförstöring med öppen famn.

2. Jag brinner för bland annat miljöfrågor och tillgänglighet. Jag prioriterar frågor som natur för kommande generationer framför bilvägar för denna generation och långsiktig hållbarhet framför konsumtion. Jag vill ha en varmare och medmänskligare politik, inte ett varmare klimat.

SAMMANSTÄLLNING: TOMAS LAGERGREN

Inför VAL 2014: DT frågar ut politikerna – direktsänds på dovastidning.se

Dövas Tidnings Niclas Martinsson och Tomas Lagergren frågar ut nio politiker från åtta riksdagspartier och Feministiskt initiativ på Dövas hus i Stockholm den 11 september.

Utfrågningen livesänds på dovastidning.se kl. 19-21.
Välkomna att följa intervjuerna på plats.
Vi har öppet från och med klockan 18.00 och bjuder på lättare mat och dryck.

**Moderatorer: Niclas Martinsson
och Tomas Lagergren**
Plats: Stockholms Dövas Förening
Datum: 11 september kl. 18-21
Obs! Begränsat antal platser.

dövastidning

Så tycker partierna

UTBILDNING

1. Den statliga specialskolan för döva och hörselskadade ska vara nio år lång, inte tio som det är i dag.
2. Barn ska ha rätt till teckenspråk i skolan, t.ex. döva, hörselskadade och barn till föräldrar som använder teckenspråk.
3. Den statliga teckenspråksutbildningen för föräldrar till döva och hörselskadade barn är i dag endast 240 timmar. Timtaket bör slopas eller höjas.

ARBETSMARKNAD

4. Det offentliga ska stå för alla tolkkostnader i arbetslivet. Varken arbetsgivaren eller den anställda döva ska behöva stå för tolkkostnaden, eller söka pengar för tolk hos AF.
5. Fullt arbetsföra döva ska inte behöva skriva under hos AF att de har nedsatt arbetsförmåga för att ha rätt till tolk och andra hjälpmedel i arbetslivet.
6. AF ska återinföra handläggare som har kunskap om vad det innebär att vara döv och använda teckenspråk. Så att döva arbetssökande hamnar rätt i kedjan redan vid första besöket.

TILLGÄNGLIGHET

7. Massmedieföretag som Aftonbladet och DN måste tillgängliggöra sitt innehåll för personer med funktionsnedsättning, till exempel textad webb-TV, inte bara SVT och TV4.
8. Döva och hörselskadade ska inte behöva registrera sig för att kunna larma SOS 112 via sms.
9. Döva och hörselskadade ska ha rätt till tolk när de behöver det, i alla situationer i livet.
10. Diskrimineringslagen ska omfatta även de företag som har färre än tio medarbetare och som säljer varor och tjänster.

VÅRD & OMSORG

11. Döva och hörselskadade ska ha rätt till vård och omsorg på teckenspråk i/från en annan kommun eller landsting om teckenspråkskompetens finns där.
12. Personer med dövblindhet ska ha rätt till dövblindtolkning som integrerar både tolkning av vad som sägs, syntolkning och ledsagning när de behöver det, i alla situationer i livet.

Håller med

Håller inte med

Varken eller

DT:S KOMMENTARER

					Skollängd-frågan är inte ny för dem som gått i specialskolan. Bara MP vill att grundskolan ska vara nioårig.
					Den lagstiftande riksdagen har inte ändrat i skollagen än trots att enigheten bland partierna är stor.
					Vi kan konstatera att partierna i stort sett är försiktigt positiva till detta.
					Det är ett av de största hindren för döva på arbetsmarknaden. Riksdagen kan inte bestämma sig trots att frågan utretts på regeringsnivå.
					M är det enda parti som säger ja – de anser att AF ska redovisa vart pengarna går.
					Ingen säger direkt nej men t.ex. M anser att exakt hur AF ska organiseras inte är en fråga för politiken.
					De rödgröna partierna är positiva till det men inte allianspartierna.
					Viss oro för missbruk av sms 112. Konstigt då även hörande i akutfall kan råka ut för röst- eller hörsel förlust.
					Majoriteten är för en utvidgad tolktjänst. Frågan är bara hur.
					De rödgröna partierna och FI vill att diskrimineringslagen ska omfatta alla företag oavsett storlek.
					KD anser att frågan är komplicerad och måste utredas. Alla andra partier är överens.
					Samma mönster som fråga 9. KD säger nej och MP varken eller. Annars stor enighet hos de andra partierna.

Fetma kan räknas som ett funktionshinder

● Dansken Karsten Kaltoft väger 160 kilo och har i 15 år arbetat som barnskötare. För fyra år sedan fick han sparken. Anledningen sades vara nedskärning av anställda då antalet barn blivit färre i förskolan, skriver SvD. Men på ett möte hade Kaltofts fetma tagits upp som ett problem. Därför stämde han arbetsgivaren för diskriminering. Den danska rättsstaten har i ett led för att kunna ta ett juridiskt riktigt beslut bett EU-domstolen pröva frågan om fetma ska räknas som ett funktionshinder. EU:s direktiv om likabehandling i arbetslivet förbjuder nämligen diskriminering på grund av funktionshinder. Karsten Kaltoft säger sig ha skött sitt jobb prickfritt. Han ser inte fetman som ett funktionshinder utan hoppas att EU-domstolen kommer fram till att det är förbjudet att diskriminera på grund av detta. Om domstolen beslutar att fetma utgör en diskrimineringsgrund så blir domen bindande i hela EU.

859

barn under 18 år har cochleaimplantat (CI) i Sverige. Det visar Barnplantornas senaste statistik från 2013.

FOTO: IZABELLA THURESSON

Rekord med teckenspråk i Stockholm Pride-paraden

● 1-6 augusti ägde Deaf Queer Men Only (DQMO) rum i Stockholm – ett arrangemang för döva homosexuella män från hela världen. Den andra augusti deltog de tillsammans med RFSL Regnbågen, en förening för döva homo-, bisexuella och transpersoner, i Prideparaden. Över 160 teckenspråkiga tågade genom centrala Stockholm. Därmed sattes ett nytt rekord – teckenspråket hade aldrig syntts så mycket som i år. En av DQMO-deltagarna var WFD:s ordförande Colin Allen. Han blev tagen när han efteråt insåg att över en halv miljon människor längs vägen såg teckenspråket.

Läs intervjun med honom på **sidan 12**.

Schimpansers teckenspråk numera kartlagt

● De brittiska forskarna, Catherine Hobaiter och Richard W Bryne vid St Andrews University i Skottland, har kartlagt schimpansers teckenspråk. De har filmat ett antal schimpanser i Uganda mellan 2007 och 2009 och tagit en närmare titt på deras över 4 500 gester. Forskarna har kunnat finna 66 återkommande tecken och att de är desamma oavsett vilken apa det är som använder dem. De har kunnat identifiera tecken som "följ efter mig", "ta den här" och "klia mig", skriver TT. Forskarnas studie har blivit publicerad i den amerikanska vetenskapliga tidskriften Current Biology.

Guldtecken-pristagaren Gunnel Linde avliden

● Gunnel Linde avled i juni. Hon blev 89 år gammal och är bland annat känd för att ha producerat ungdomsprogrammet "Upp med händerna". Programmet visades på tv 1974. I det användes teckenspråket som ett hemligt språk av ungdomarna. Succén lät inte vänta på sig. Ett stort antal svenskar blev intresserade av att lära sig teckenspråk. Vid Sveriges Dövas Riksförbunds kongress i Leksand 2009 fick hon priset Guldtecken för sin banbrytande och mediala spridning av teckenspråket för barn och ungdomar. "Upp med händerna" går att se i SVT Öppet arkiv. Gunnel Linde har inte bara producerat tv-program utan också skrivit böcker, jobbat som journalist och tecknare med mera.

Förundersökning nedlagd mot Manilla-medarbetare

● I december förra året fick Manillaskolan kännedom om att en av deras medarbetare skulle ha närmat sig en elev på ett olämpligt sätt. Medarbetaren skickades hem och skolan gjorde en anmälan till personalansvarsnämnden, något som sedan resulterade i en åtalsanmälan. Den byggde på fyra elevers berättelser. Medarbetaren skulle ha ofredat de fyra eleverna med ord och handlande vid flera tillfällen. Åklagaren inledde en förundersökning. I mitten av augusti meddelade Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) att förundersökningen är nerlagd. Det gick inte att bevisa att medarbetaren har gjort sig skyldig till brott. SPSM:s personalansvarsnämnd ska ta ställning till hur de ska göra med medarbetaren i fråga, som tills vidare inte arbetar på skolan. Vid DT:s pressläggning är det inte klart vad beslutet blir.

DÖVHETEN VS POLITIK

© VIKTOR JÄDERLUND

Nya vindar blåser för SDR

Sveriges Dövas Riksförbund (SDR) har ett två år långt översynsarbete, Nya vindar, där de vänder ut och in på sig själva. Tillsammans med dövföreningarna frågar de sig hur organisationen ska se ut i framtiden, vad den ska heta och vilken målgrupp de ska vända sig till.

Förändringens vindar blåser för SDR. I den digitala tidsåldern är dövföreningarnas roll som mötesplats inte lika självklar. Förr i tiden gick man gärna till en dövförening för att umgås och få information. Nu håller man sig underlättad och kan enkelt komma i kontakt med andra på en rad olika sätt som Facebook och genom videochatt.

Allt fler döva får cochleaimplantat (CI) och kan i varierande grad uppfatta ljud och tala. Allt fler unga hörselskadade vill lära sig teckenspråk. Detta är några av de förändringar som påverkar SDR. Därför har förbundet efter kongressen i Malmö förra året initierat en översyn som är döpt till just Nya vindar.

Genomgången går ut på att SDR:s styrelse tillsammans med dövföreningarna

under två år frågar sig om SDR ska byta perspektiv från funktionsnedsättning till språk, hur organisationen ska se ut på nationell, regional och lokal nivå och vad förbundet ska heta och ha för logga. Resultatet av arbetet presenteras vid förbundsmötet år 2015.

Nu i september har SDR:s styrelse kommit mer än halvvägs. De har besökt 28 dövföreningar och länsförbund i landet under sin turné och diskuterat olika frågor som varför dövföreningarna och SDR finns och hur de kan utvecklas ytterligare i framtiden. SDR:s styrelse har även deltagit i RFSL Regnbågens årsmöte, en förening för döva homo-, bisexuella och transpersoner och Sveriges Dövas Ungdomsförbunds stämma.

– Turnén var väldigt positiv och uppskattad av dövföreningarna, säger SDR:s ordförande Hanna Sejlitz.

År 2000 hade SDR drygt 5 000 medlemmar. Vid årsskiftet 2013/2014 hade förbundet 4 192 medlemmar.

Medlemmarna blir allt färre. Innebär det att SDR tvingas utvidga sin målgrupp för att få fler medlemmar och överleva i framtiden?

– Det finns olika åsikter bland dövföreningarna om hur målgruppen ska se ut, säger Hanna Sejlitz.

Enligt henne anser en del medlemmar att SDR ska fortsätta ha fokus på de målgrupper förbundet har i dag medan andra tycker att SDR ska utvidga sin målgrupp för att få fler medlemmar.

– Man måste även fråga sig varför vissa teckenspråkiga döva och hörselskadade inte vill vara medlemmar hos SDR, säger Henrik Sundqvist, vice ordförande för SDR.

– Hur dessa icke-medlemmar uppfattar oss – det är en fråga om image, säger Patrik Nordell, styrelseledamot.

Den här hösten ska SDR ha tre fokusseminarier om förbundets organisation, image och eventuella perspektivbyte från funktionsnedsättning till språk. Vid årsskiftet 2014/2015 utformas förslag om hur SDR ska se ut i framtiden. I februari och mars blir det remissrunda – landets dövföreningar och länsförbund lämnar sina synpunkter.

29-31 maj presenteras slutförslaget på SDR:s förbundsmöte.

28 besök har SDR:s styrelse gjort hos landets dövföreningar och länsförbund

684 personer träffade SDR:s styrelse under turnén

4192 medlemmar hade SDR vid årsskiftet, en minskning med 16% från år 2000

2 av 28 dövföreningar har bytt namn till teckenspråksförening, visar Nya vindars undersökning. Det återstår att se om förbundet ska ha med döv och/eller teckenspråk i sitt namn.

Idén bakom loggan som togs fram 1993 är att SDR ska få en god vind genom böljande vågor och röra sig framåt.

Vad hoppas ni att Nya vindar landar i?

– Att SDR får en starkare organisationsstruktur med goda resurser för medlemsvård och intressepolitiskt arbete, säger Henrik Sundqvist.

– Att det framtida SDR gör att teckenspråkets ställning blir ännu starkare och att dövmedvetandet och deafhood sprids mer i samhället, säger Patrik Nordell.

– Det är att SDR ska finnas nära medlemmarna i hela landet. Och alla som vill använda teckenspråk ska känna sig hemma i SDR, säger Hanna Sejlitz.

TEXT: NICLAS MARTINSSON

Colin Allen på Sverigebesök

WFD:s (World Federation of the Deaf) ordförande Colin Allen både höll föredrag och gick med i Pridetåget under sitt Sverigebesök i augusti. DT fick en kort pratstund med honom.

Vad gör du här i Sverige?

– Jag är här för DQMO (Deaf Queer Men Only – ett veckolångt världsevent för döva homosexuella män) där jag föreläste om döva homosexuellas och dövas rättigheter. Allt detta bottnar i en och samma grund: mänskliga rättigheter. Under de tre år jag varit ordförande har jag varit ute och föreläst för olika grupper, minoriteter, inom dövsamhället: olika religiösa organisationer, homosexuella, dövföreningar, förbund och dövsolor med mera. Det är viktigt. WFD:s mål är att ge information och kunskap till döva om mänskliga rättigheter och medvetandegöra FN:s konvention för personer med funktionsnedsättning. I den finns fem artiklar som berör oss döva. 152 länder har hittills ratificerat den.

DQMO var med i årets Pridetåg. Hur kändes det att delta?

– Det var speciellt för mig, inte bara för att jag själv är gay, utan för att vi marscherade tillsammans i blå t-shirtar och tecknade till folk som tittade på.

Det sägs att så många som 600 000 såg årets Pridetåg.

– Ja, efteråt slog det mig: så många såg teckenspråket!

Under sitt besök föreläste han inte bara på DQMO utan också på Södertörns folkhögskola och Stockholms Dövas Förening. De och SDR donerade pengar till WFD.

Efter drygt en vecka i Stockholm åkte han hem till Sydney.

– Stockholm är toppen. Jag reser hela tiden och jobbar hela tiden, men här fick jag också kvalitetstid under DQMO. Och som gay känner jag mig välkommen i Stockholm.

Till sist. En fråga jag funderat på: hur mycket har du rest sedan du blev WFD:s ordförande?

– Bra fråga! ler han och plockar upp sin mobil ur fickan och visar via en app att han har tillryggalagt över 16 varv runt jorden och sammanlagt varit uppe i luften 36 dagar sedan han blev ordförande sommaren 2011.

TEXT OCH FOTO: TOMAS LAGERGREN

BOKRELEASE

Harlan Lane

**BAKOM
VÄLVILJANS
MASK**

FÖRSVAGNING AV
DÖVSAMHÄLLET

Dövstudier för alla: Releasemingel x 3

Projektet Dövstudier för alla har tre releasemingel, där vi presenterar vårt nya material. Vi kommer att fira projektets framgångar och vi bjuder på buffé!

Välj den stad som passar dig bäst: Örebro 10 oktober, Umeå 7 november eller Malmö 5 december (kl. 19-22 i alla städer). Anmäl till dovstudier@sdr.org. Uppge ditt namn och i vilken stad du vill delta samt eventuella allergier. Antal platser är begränsade, så först till kvarn gäller.

Anmäl dig senast:

- Örebro, söndag 21 september
- Umeå, söndag 19 oktober
- Malmö, söndag 16 november

AUDISM • CASTBERGGÅRDSSYNDROMET • DEAFHOOD • DÖVHISTORIA • PÅ TECKENSPRÅK

Kom ihåg att andas 25 gånger

En regnig söndag i maj deltar jag i en yogaworkshop på teckenspråk. Ett helt gäng med döva kvinnor har samlats i en lokal på Södermalm i Stockholm för att yoga tillsammans. Inte en man i sikte. Yoga, som många förknippar med asketiska indiska män med höftskynke,

revben, skägg och turban som sitter och mediterar hela dagarna. Det finns förstås en uppsjö av olika yogaformer, många är nya påhitt men flera är också sprungna ur den mer än femtusenåriga vediska traditionen. Yoga har också mycket fysiska, svettiga och muskulösa varianter där det meditativa är en liten del och då lika mycket i det fysiska utövandet som i andningen. Jag vågar påstå att det finns en yogaform för alla.

Den här söndagen tittar jag ut över klassen som fokuserat följer yogaläraren. Det får mig att reflektera över hur bra yoga är för döva. Att träna yoga utmanar döva på flera sätt. Dels kan det vara en utmaning att välja en form av yoga där klassen följer läraren. Att antingen sitta långt fram och kämpa med avläsning eller få tolk till varje veckas lektion kan båda vara riktiga utmaningar. Men det är med yoga som med allt annat, övar man mycket och lär känna sin lärare så kan man bara flyta med.

Om man väljer en yogaform där man lär sig en serie positioner och rullar ut mattan i ett rum där alla är upptagna på sitt eget tränande och läraren går runt och assisterar så är utmaningen att ta instruktioner samtidigt som man utövar. Här gäller det att hitta en yogalärare som är öppen för andra sätt att instruera. De finns, jag har träffat flera. För ett antal år sedan, när jag för allra första gången kom upp i huvudstående alldeles själv såg min engelsktalande lärare det, hon kom fram, böjde sig ner och artikulerade tydligt B R E A T H E T W E N T Y F I V E och sedan tjugofem fingrar i luften. Och jag som bara vill feed-

backa henne att jag förstått instruktionen där jag står – rakt upp och ner – jag nickar. Krasch-bom-bang där brakar jag rakt ner i golvet. Så klart.

Att stå på huvudet är en balansövning och balansövningar är det gott om i yoga. Hörsel och balans hänger ihop och det finns döva som har problem med balansen. Utmana din balans med yogaträning, du har inget att förlora på det. Den kan bara bli bättre, mycket bättre.

Att andas tjugofem gånger är annars ett bra verktyg i vardagen. Breathe twentyfive. När tolkcentralen sedan meddelar tolkbrist två dagar före uppdraget trots att du beställt tolk två månader innan så breathe twentyfive. Sedan kan du lugnt och sansat skicka anmälan till patientnämnden. Och när du ser svansen på bussen lämna hållplatsen utan dig trots att du sprungit lungorna blå för att hinna så stanna, andas tjugofem stora fina andetag och landa i att du inte kan göra något åt det. Passa på att smsa någon du tycker om innan nästa buss kommer. Och när butikspersonalen för sjuttioelfte gången inte fattar att du är döv och börjar prata engelska med dig så breathe twentyfive och le sedan brett. Svara på teckenspråk att du faktiskt är fransktalande kanadick. Men se upp för kön som säkert växer bakom dig, yogaandning är inte ALLTID så populärt i stressade köer, oavsett hur hälsosamt det är för dig. En liten varning bara.

Yoga är fantastiskt, prova du också! Men du, för allt i världen, nicka inte i huvudstående! Peace!

Ylva Björklund tränar ashtangayoga och tar tusentals långa djupa andetag i Stockholms lokaltrafik.

Claes Svensson och Anette Örlegård njuter i vattnet vid Dövbryggan i Malmö.

Bryggläge för döva vid Västra hamnen

● Brygga 2 vid Västra hamnen i Malmö är så välbesökt av döva att någon döpt den till Dövbryggan på Facebook.

– För inte så längesen träffade jag en instruktör på gymmet som tyckte hon kände igen mig från någonstans. Hon kom på att hon brukade se mig på, som hon uttryckte det, Dövbryggan, säger Claes Svensson, en av stamgästerna. Det bästa med Dövbryggan är dess läge i Malmö, enligt honom.

– När man går upp och det är 30 grader så vill man inte använda en timme i bussen i värmen utan det blir då att cykla på 10 minuter hit till denna vackra utsikt. Det kan inte bli bättre!

FOTO: PETRA ÖRLEGÅRD

Läs mer på dovastidning.se

Det israeliska teckenspråket används av både de judiska och arabiska barnen.

Här går arabiska och judiska elever sida vid sida

Jerusalems skola för döva är unik. Trots att konflikten är ständigt närvarande i hela samhället går judiska och arabiska elever sida vid sida. Hälften av pedagogerna är arabiska palestinier, hälften judiska israeler – alla med barnens bästa för ögonen.

– Här har vi alla samma blod, säger barnen ibland, berättar rektorn Gillah Tatar.

Fredag morgon. Solen har redan gjort marken het. På gårdsplanen utanför Alliance – Kol Israel Haverim, som dövskolan heter, väntar två lärarassistenter på att de sista skolbussarna ska dyka upp. Skolan ligger i judiska nordvästra Jerusalem och för barnen från den palestinska östra delen och från byarna runt stan, tar rutten olika lång tid från dag till dag.

– Du kan behöva vänta i en halvtimme bara för att få passera säkerhetskontrollerna. Därför vet vi aldrig exakt när de kommer, säger Luna Tutunji.

Men i dag har många av de palestinska barnen inte dykt upp alls, konstaterar hon. Kvällen innan var det oroligt i en by utanför Ramallah på Västbanken och två pojkar sköts av israelisk militär.

– Föräldrarna vågar inte låta dem åka hemifrån. De är rädda för problem, säger Luna Tutunji.

Ribhn är 20 år och tar själv spårvagnen till skolan från hemmet i den palestinska delen av Jerusalem. Hans lärare frågar om han hört om oroligheterna.

– Jag läste om dem i tidningen här i morse. Men jag är döv. Jag hörde inget om det igår.

Just så är det för många av eleverna. Det konstaterar rektorn Gillah Tatar. Den som inte hör blir isolerad, får inget veta.

Ribhn har en bror som också är döv. Med honom pratar han och med mamman, som behärskar teckenspråk hyfsat. Men hans äldre bror kommunicerar inte med honom alls.

– Jag känner mig ensam när jag är hemma, fränkopplad familjen, säger Ribhn, som inte har några andra funktionsnedsättningar än hörseln.

– Men nu har jag mina klasskompisar i skolan och ett helt nätverk av andra döva på Facebook.

Det blinkar in. Mitt i korridoren, under ett hav av glittriga girlanger, utbrister Noam Reuv, 13:

– Jag älskar skolan.

Han och de andra eleverna, alla mellan 6 och 21 år, försvinner in i sina klassrum. Språkskillnaden gör att de judiska barnen, med hebreiska som modersmål, går för sig, de arabisktalande palestinska för sig. Men i korridoren på rasterna förstår de varandra – det israeliska teckenspråket gäller för dem alla.

De judiska döva och hörselskadade eleverna här har också andra funktionsnedsättningar och utvecklingsstörningar. De arabiska barnen är ofta ”bara” döva eller hörselskadade. De går här för att det inte finns alternativ för dem i det palestinska systemet, säger svenskisraeliska Hedy Jacobson, kurator och lärarhandledare på skolan.

I dag är närmre 90 procent av skolans elever palestinier.

– Gemensamt för båda grupperna är att de kommer från familjer som inte har så stora ekonomiska resurser. Några av dem har också en socialt utsatt hemmiljö.

Både judiska och arabiska familjer kan bli oroliga när de först hör talas om skolan, konstaterar biträdande rektorn Eman Alian. För det är så det är. Konflikten finns där i vardagen. Hon

berättar om en ultraortodox judisk familj som inte ville att hon som arab skulle göra hembesök hos deras barn.

– Men efter en tid vände det. Då sa de att bara jag förstod deras son ordentligt, säger hon.

När kriget i Gaza bröt ut 2007 samlade Gillah Tatar lärarlaget och sa ungefär så här: ”Jag vet att vi har olika syn på det som händer. Det drabbar oss också olika. Men kom ihåg, ni är pedagoger. Det är inte ni som styr vad som händer. Nu måste vi lugna barnen. Inget annat.”

Samma sak kommer hon att säga nu, när lärarlaget samlas efter sommaren. Hedy Jacobson nickar.

– Jag pratade med en lärare som har en syster i Gaza och sa att jag bad för systemen. För det gjorde jag, oavsett hur jag såg på det som hände.

19-åriga Woo Rood kommer ut från sitt klassrum med en fotobok i handen med sina egna fotografier, ett specialtryck som skolan finansierat. Vackert komponerade bilder från hennes hemkvarter, ett palestinskt flyktingläger i Jerusalems utkant.

– Jag vill visa vad jag ser, säger hon. Och min familj låter mig fotografera, trots att jag är kvinna.

Gillah Tatar berättar att lärarna länge sett Woo Roods konstnärliga talang. Men hon kommer från en fattig familj och någon kamera skulle de aldrig kunna köpa. När en judisk besökare var på skolan frågade Gillah henne rakt ut om hon kunde tänka sig att sponsra flickan och köpa en.

– Hon går ut skolan om ett år och nu försöker vi hitta en fotokurs till henne och stipendier som finansierar den, säger Gillah Tatar.

Skolan öppnar nya vägar för barnen. Men också förståelse och vänskapsband över de minerade gränserna i den långa konflikten.

– Vi borde kanske alla bli döva. Då hade det löst sig, säger Gillah Tatar med ett leende.

TEXT: HANNA WELIN FOTO: JOI GRINDE

Alliance – Kol Israel Haverim är en skola för barn med hörselnedsättning. Många av eleverna har också fysiska, intellektuella och psykiska funktionsnedsättningar.

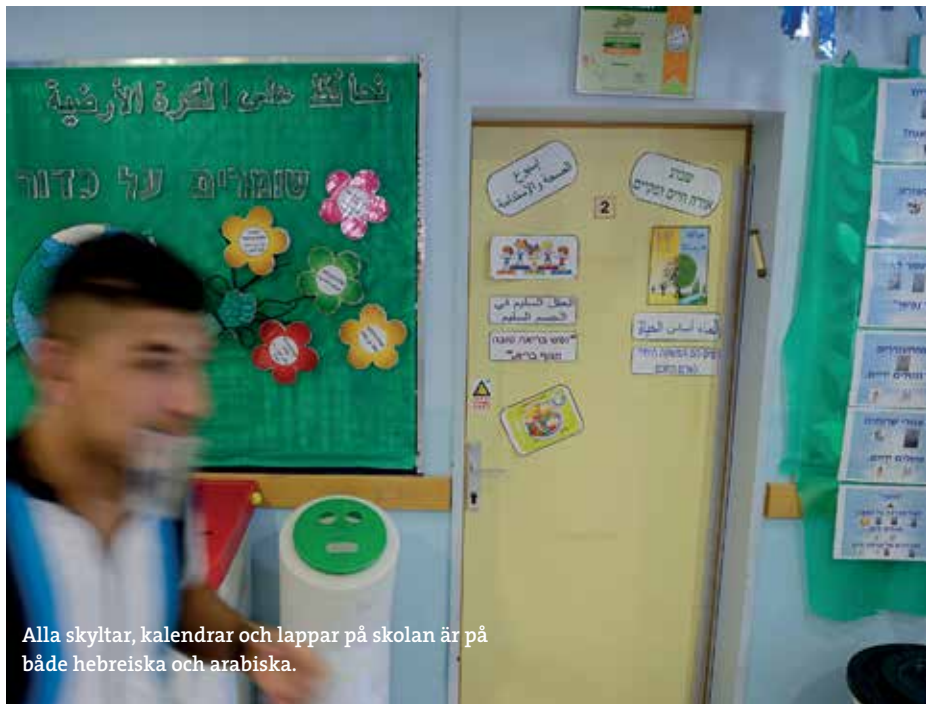
85 barn mellan 6 och 21 år går på skolan. I dag är 90 procent av eleverna och hälften av lärarna arabiska palestinier, 10 procent av eleverna och hälften av lärarna är judiska israeler. Förutom grundämnena, talträning och individanpassad fysioterapi, lägger skolan stort fokus på musik, bild, drama, idrott och slöjd. Dessutom håller fem anställda terapeuter både enskild terapi och grupperapi i dans, bild, konst och psykodrama.

Ribhn pluggar biologi och kemi inför ett prov och får hjälp av sin lärare.

19-åriga Woo Roods dröm är att bli fotograf. Men nu gäller det att plugga hårt inför ett prov.

Alla skyltar, kalendrar och lappar på skolan är på både hebreiska och arabiska.

NAMN: Helena Agneta Fremnell

ÅLDER: Fyllde 65 år den 3 augusti

FAMILJ: Två döttrar och fem barnbarn mellan 3 och 9 år

BOR: Bromma

YRKE: Pensionär sedan 1 augusti

GÖR HELST PÅ FRITIDEN: Klappar hundar och katter

LÄSER HELST : Skönlitteratur, deckare samt en och en annan bok om hundträning

SER HELST PÅ TV: Ser inte så mycket, gärna danska och svenska serier, men absolut inte lekprogram

VACKRASTE TECKNET: Vision

Helena "Grodan" i passionsåldern

En kvav och stekvarm dag i slutet av juli med åskan hängande i luften, svänger DT:s Ylva Björklund in på tomten med det lilla röda huset i den lilla byn Röjeråsen i Dalarna där Helena Fremnell huserar under sommaren. Hon som efter 22 år som informatör och informationsansvarig på SDR tackade för sig i midsomras och som nu efter en lång semester bara har några dagar kvar till pensionen.

Helena som är född och uppvuxen i Stockholm hamnade mer eller mindre av en slump i Dalarna i början av 90-talet. Hon hade träffat en man med släkt i trakten, varit där och hälsat på och blivit förtjust i lugnet, skogarna och vidderna. Hon och maken letade och köpte ett eget hus, från början var det tänkt att vara sommarstuga men efter något års pendlande bestämde de sig för att flytta dit permanent. Omgivningen tyckte att de var galna som gav upp jobb och bostad i Stockholm för att bo på landet i Dalarna men Helena har aldrig ångrat att hon vågade steget.

Hur kommer det sig att du hamnade på SDR?

– Jag sökte flera jobb, bland annat som en av två informationssekreterare på SDR. Jag tänkte att jag skulle få jobba med språk och information som är min stora passion. Att få sitta och formulera mig på svenska både i skrift och i tal, det passade mig, kände jag. Det var två andra som erbjöds tjänsterna, men en av dem tackade nej. Det var faktiskt samma dag som jag gifte mig som de ringde från SDR och meddelade att jag fått jobbet. Den dagen var en dag av dubbel lycka.

– Men vad jobbet egentligen handlade om hade jag fått rejält om bakfoten, jag trodde att jag skulle jobba med svenska språket, tänk så fel jag hade! När jag klev in på SDR i Leksand så klev jag också in i en helt ny värld och i ett helt nytt språk. En sådan chock, när eleverna på folkhögskolan (reds anm: SDR:s Leksandskontor låg tidigare i Västanviks folkhögskolas lokaler) ställde sig i dörren till kontorsrummet och frågade något så fattade jag ingenting. Det var läskigt i början. Trots det så kände jag mig så välkommen och så hemma på en gång. Första sommaren gick jag en kurs i teckenspråk och lärde mig grunderna, i övrigt har jag lärt mig allt jag kan via mina fina kollegor.

År 2010 flyttade Helena tillbaka till Stockholm och började jobba på SDR-kontoret där. I Stockholm fick teckenspråksutvecklingen en rejäl skjuts framåt och Helena berättar att plötsligt blev det mycket roligare att delta i det sociala livet på kvällarna under kongresser och konferenser, då hon kände att hon klarade av att prata och skämta utan tolk – efter 18 år på SDR så äntligen, skrattar hon – det var så otroligt skönt att känna att jag hänger med i samtalen!

Ögonen riktigt lyser på henne när hon fortsätter:

– Teckenspråket är så rikt och så härligt. Jag har lätt för språk och att lära mig teckenspråk har varit en fantastisk resa. Jag blir tårögd av att tänka på att jag fått sådan möjlighet att lära mig detta härliga språk. Förälskelsen i språket har inte mattats med tiden, tvärtom. För varje ny teckenspråkig erövring har förälskelsen fått ny glöd och ny kraft.

Helena har även högst personliga skäl att känna lite extra mycket för döva och dövas rätt till sitt eget språk. Hennes moster var döv. Mostern fick aldrig ta del av den teckenspråkiga världen och släkten upplevde mostern som krävande och misstänksam. Hon var jobbig för att hon inte mätte bra, hon hade förstås varit en helt annan person om hon fått teckenspråk och fått leva med andra döva och kunnat använda tolk vid släkträffar. Istället var det oftast Helenas mamma som fick sitta bredvid och försöka förmedla samtal via tydligt tal och läppavläsning. Helena såg hur slitsamt det var och ändå aldrig tillräckligt. Helena berättar att eftersom hon har sett och upplevt det utanförskapet på så nära håll fått en stark och nära medvetenhet om hur viktigt teckenspråket är för dövas psykiska hälsa.

– Det har varit en sorg att förstå vad min moster har missat och en morot i jobbet att göra mitt bästa för att andra ska slippa uppleva det utanförskapet, fortsätter hon och ser allvarlig ut.

Alla som varit inne på Helenas kontor på SDR har också fått se en gedigen samling av grodor, varifrån kommer detta?

Helena ler lite och berättar:

– Det var under en tuff period i mitt liv – detta var före SDR och jag mätte inte så bra – när jag en dag gick förbi ett skyltfönster bredvid tunnelbanestationen. Där låg en liten groda som fångade min uppmärksamhet. Han låg där i fönstret och flirtade med mig och jag var bara tvungen att gå in i butiken och fråga vad grodan kostade – 49:90. Som av en slump hade jag precis en femtiolapp på mig så jag slog till. Tillbaka på kontoret fick grodan hedersplatsen på mitt skrivbord och plötsligt så var jag lite gladare. Grodan fick sällskap av flera grodor, och alla fick sedan följa med till SDR och så fick jag persontecknet "groda" av en arbetskamrat där. Med åren har jag fått flera grodor i present och några enstaka har jag väl köpt själv också. Samlingen blev till sist cirka 150 grodor.

Flirtig groda på en hylla i huset i Röjeråsen. FOTO: YLVA BJÖRKLUND

Idag bor de som är kvar av grodsamlingen i en leklåda i Röjeråsen, till stor glädje för barnbarn och grannbarn. Några finns kvar hos arbetskamraterna på SDR som minne och den groda som är mest lik den allra första ligger på hedersplats på en hylla i huset i Röjeråsen och flirtar.

Apropå arbetskamrater så har jag pratat lite med ett par av dina arbetskamrater och de berättar att du alltid är så positiv och att du är fantastiskt bra på att lyssna. Många av dem gärna går in till dig för att lätta sitt hjärta. Att sova på saken är visst ett råd du ofta ger?

– Åh vad glad jag blir när du säger så. Jag vill alltid välja ja-vägen och försöker alltid se frågor, förslag och synpunkter ur en positiv synvinkel. Allt går att lösa bara man vill. Och att sova på saken gör ofta att problem känns mindre och mer hanterbara. Och att de går att lösa. Att sova på saken är alltid en bra början.

Vad kommer du att minnas bäst?

– Oj! Det är så många saker... Men något som gör dövvärlden väldigt speciell är den internationella gemenskapen, den tycker jag är så häftig. Att många döva har en starkare gemenskap med döva från andra länder än med sin egen familj. Jag minns när jag första gången deltog i en internationell konferens, hur imponerad jag blev över hur tolkningen fungerade i flera led och hur magiskt det kändes när jag upptäckte att jag kunde kommunicera på teckenspråk med en döv man från Afrika!

Helena fortsätter:

– Vi får inte heller glömma Dövas Dag som alltid känts som ett gigantiskt släktkalas. Jag är verkligen så glad och tacksam över att ha blivit insläppt och jag har verkligen älskat att jobba i dövvärlden, vi klickade med varandra redan från början.

Efter 22 intensiva och roliga år på SDR och i dövvärlden vill Helena absolut inte tappa kontakten med teckenspråket eller sina döva vänner. Kanske hon engagerar sig ideellt i något hon brinner för. Att förena nytta med nöje och samtidigt under-

hålla kunskaperna i teckenspråk och relationer med döva vänner och arbetskamrater är alla flugor i samma smäll. Och saknaden efter arbetskamraterna och gemenskapen i SDR och dövvärlden blir lite mindre.

Under alla dessa år som informationsansvarig skulle det inte förvåna om du fått en hel del underliga frågor från allmänheten – finns det någon sådan fråga som du minns extra bra?

– Det var en kille som ringde... han undrade när i livet man hör som bäst? Jag svarade att det är ju en konstig fråga att ställa till en dövorganisation – för vi hör aldrig! ”Nä, jag tänkte inte på det” kom svaret.

En annan kille ringde, han ville prova hur det är att vara döv och gå ut på stan med hörlurar på. Han undrade vilka hörlurar som var bäst på att utestänga ljud?

– Tja, sa jag, tyvärr så kan jag inte svara på det, för vår målgrupp behöver inga hörlurar. Då blev det tyst i telefonluren. Jag minns också när en husmäklare ringde och ville ha hjälp att sälja ett hus vid en motorväg till ett förmånligt pris, det kunde väl passa döva bra som inte hör trafiken?

Helena konstaterar att okunskapen om döva fortfarande är mycket stor och att folk inte riktigt tänkt efter innan de ringer. Men det blir ju lite roligt också förstås. Helena menar att man får svara ordentligt och sedan får man skratta lite åt det. Vad annat kan man göra? Att informera om döva och teckenspråk är ett jobb som måste pågå hela tiden. Mot privatpersoner men också mot myndigheter och det offentliga Sverige säger hon.

– En myndighet skickade en gång en ljudkassett med uppdaterad information om något, jag tror att det var Banverket. Jag ringde dit och påpekade det mindre lämpliga i att skicka en ljudkassett till Sveriges Dövas Riksförbund för vem kan lyssna på den? Då undrade de om jag ville ha informationen i punktskrift istället...

Så, vad händer nu? Du fyller 65 och har nått pensionsålder, vad ska du göra av all fri tid du får?

– Åh, jag kallar det inte för pensionsålder utan för passionsålder! Jag ska bara göra saker jag själv vill och tycker om. Jag ska prioritera de som är viktigast för mig. Det ska bli härligt att få tid att vårda mina relationer till nära och kära. Att få mer tid till mina barnbarn och nära vänner. Jag har alltid varit bra på att vara här och nu men nu i min passionsålder ska jag vara ännu mer här och nu. Kanske köper jag ett hus här i Röjeråsen, det hus jag bor i nu hyr jag men det vore roligt med ett eget att snickra på. Det bor en Byggare Bob i mig som gillar att hamra, såga och fixa. Och så är jag bonusmatte till en labrador, jag älskar hundar och djur och ska fundera på om jag ska skaffa en egen hund igen. Vi får se. Om jag inte blivit informatör och jobbat med språk så hade jag gärna blivit bonde med får, höns och hundar, säger Helena och får något drömskt i blicken:

– Men det är inte försent än. Här och nu är början på något nytt och spännande!

TEXT: YLVA BJÖRKLUND
FOTO: TOMAS LAGERGREN

Kollage av kultur i mångfaldstema

Årets Dövas Nordiska Kulturfestival gick av stapeln i Åbo, Finland, 30 juli – 2 aug. Arrangemanget hade mångfald i Norden som tema. 500 personer kom till festivalen och bjöds på ett kollage av kultur; teater, konst, forumdiskussioner och utställningar av olika slag.

Festivalen kickade igång med en maffig öppningsceremoni med ljusshow och fyrverkerier med de sju nytexaminerade skådespelarna från Stockholms dramatiska högskola, regisserad av döva regissören Noora Karjalainen som snart är färdigutbildad regissör vid Åbo Akademi.

18 konstnärer ställde ut under festivalen. Endast Alexei Svetlov var den från Sverige som ställde ut. Hans motiv på hans tavlor är ofta rakt på, skruvade och surrealistiska. Ofta har t.ex. ett hus släppt från marken och är på väg någonstans.

– Det kan kanske stå för när barnet lämnar boet, platsen den växt upp på, eller bott under en period. Du vet, alla har vi platser i våra liv som landar och fastnar i bakhuvudet för alltid – oavsett vad som sker senare i livet. Man tar med sig det vidare oavsett, säger Alexei.

Hans konstkarriär går bra just nu. Sedan 2010 har han samarbetat med en konsthandlare i Danmark. Det har gjort att han kan ställa ut regelbundet och därmed kan leva enbart på måleriet. I höst är han dock aktuell i Tyst Teaters pjäs "Bröderna Marx" som har premiär i oktober.

Festivalens logotyp väckte reaktioner, den pryddes av två blonda barn. Malin Johansson var en av de besökare som ansåg att arrangörens val av logo gick stick i stäv med temat som var mångfald. Temat diskuterades under ett forum. Malin Johansson var en av dem som reste sig upp och frågade sig om festivalen levde upp till temat.

– Till exempel hade man kunnat ha med en brunhårig- och -ögd och en blond, eller ha med fler personer i loggan: ljushyade, mörkhyade, olika åldrar..., menade Malin Johansson.

Helena Torboli, festivalsansvarig, säger att loggan togs fram innan temat blev fastspikat

– Loggan vann gillande dels för att vi har med tecknet för Norden i den, dels för att vi har med två barn. Barnen är vår framtid och vi vill visa att vi satsar mycket på barn och ungdomar under den här festivalen, säger hon, som tycker att man inte enbart ska titta på loggan i sig utan också på festivalens programinnehåll.

Nästa arrangemang blir i Danmark 2018. Ort är ännu inte klart än.

TEXT & FOTO: TOMAS LAGERGREN & NICLAS MARTINSSON

Invigningsceremonin gjorde succé.

Noora Karjalainen regisserade invigningsceremonin. Hon har en t-shirt med festivalens logga på.

Alexei Svetlov bredvid en av sina utställda tavlor.

Teckenspråk är en mänsklig rättighet – inte ett privilegium!

När jag rest runt och träffat flera döva teckenspråkiga pensionärer är det flera som har funderingar och uttrycker oro kring hur det fungerar på äldreboende, servicehem, med hemtjänst och inom sjukvården. Döva teckenspråkiga vill inte hamna i obehagliga situationer eller bli isolerade när de inte kan kommunicera på teckenspråk med sin omgivning. Det är absolut inte en likvärdig situation om man jämför med de som kan använda sitt språk vardagligt till exempel med personal på äldreboendet. Döva teckenspråkiga på äldreboende utan möjlighet att använda sitt språk drabbas hårt eftersom de omöjligen kan använda teckenspråk på ett vardagligt sätt – när som helst. Att ha en fungerande kommunikation med personalen, att förstå och bli förstådd skapar trygghet.

I FN:s konvention om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning och artikel 21 står det att "Konventionsstaterna ska vidta ändamålsenliga åtgärder för att säkerställa att personer med funktionsnedsättning kan utöva yttrandefriheten och åsiktsfriheten, inklusive friheten att söka, ta emot och sprida uppgifter och idéer på samma villkor som andra."

Vidare anges det i Socialstyrelsens nationella värdegrund att "Socialtjänstens omsorg om äldre ska inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande" (värdegrund 5 kap. 4§ socialtjänstlagen (2001:453), SoL).

De som känner till den artikeln och värdegrunden kan kombinera och använda dem för att påverka och få inflytande över sin situation. Det finns nu flera diskussioner i dövföreningarnas lokaler och vid andra sociala sammankomster om beslutsfattarnas okunskap och hur alla ska kunna använda

konventionen och lagen. I diskussionerna pratar man också om att bo på "rätt plats", jämfört med de som bor på "fel plats" och blir mycket utsatta. Många vet vilka servicehem och andra möjligheter som finns i landet men flera anger också att de inte vill flytta från sin familj, sina rötter och vänner.

Vid anställning av personal som ska jobba med döva teckenspråkiga ska man meritera de personer som har kunskap om döva och behärskar teckenspråk. På så sätt får de en god grund för att skapa den trygghet som döva teckenspråkiga behöver. Det är viktigt att beslutsfattarna blir medvetna om hur oacceptabel denna situation är och ser till att döva teckenspråkiga pensionärer får den trygghet de har rätt till. Står man inför att anställa personal som ska arbeta med döva eller om man är beslutsfattare och saknar kunskap kan de kontakta dövföreningen och förbundet som har kunskap.

Teckenspråk är en mänsklig rättighet – inte ett privilegium! Därför vill SDR ställa dessa frågor till landets beslutsfattare:

- När ska döva teckenspråkiga få känna sig trygga inom vård och omsorg på lika villkor som andra?
- När får döva teckenspråkiga slippa oroa sig inför sitt åldrande?
- När får döva teckenspråkiga den reella möjligheten att åldras där de vill bo och i en trygg miljö där de kan kommunicera med personalen och andra på teckenspråk?

Läs gärna SDR:s valplattform på vår hemsida: www.sdr.org

GÖRAN ALFREDSSON

FÖRBUNDSLEDAMOT SVERIGES DÖVAS RIKSFÖRBUND

SDR Stockholm
Rissneleden 138, 5 tr
174 57 Sundbyberg
Tel. vxl: 08 442 14 61

SDR Leksand
Box 300
793 27 Leksand
Tel. vxl: 0247 140 65

sdr@sdr.org
www.sdr.org

Förbundsordförande:
Hanna Sejlitz
hanna@sdr.org
0723 211 132 (sms/3G)

Kommunikationsansvarig:
Jenny Ek
jenny.ek@sdr.org
0735 308 434 (sms)

Försäljning:
shop@sdr.org
Tel vx: 0247 140 65
Fax: 0247 105 97

Bli medlem:
medlem@sdr.org

**Sveriges Dövas
Pensionärsförbund:**
info@sdpf.se

Västanviks Folkhögskola
Winterrommes väg 5
793 27 Leksand
Texttel: 0247 641 24
Fax: 0247 101 65
www.vastanviksfhs.se

SDR plusgiro: 90 00 24-1

Ny lag om bristande tillgänglighet

● Debatt och beslut i Riksdagen om lagförslaget mot bristande tillgänglighet skedde i Riksdagen den 23 och 24 juni. I samband med debatten genomfördes en aktion, där SDR deltog genom Hanna Sejlitz, Patrik Nordell och Jenny Nilsson. Vårt påverkansarbete ledde till att undantaget togs bort inom hälso- och sjukvårdsområdet men blev kvar inom varor och tjänster. Den nya lagen träder i kraft 1 januari 2015. SDR ska tillsammans med andra organisationer bakom tisdagsaktionen fundera på hur vi fortsätter arbetet för en bättre lagstiftning.

Almedalen

● Hanna Sejlitz, Henrik Sundqvist, Jenny Nilsson och Jenny Ek deltog i Almedalen 29 juni till 3 juli där vi bedrev påverkansarbete för barns rätt till teckenspråk, rätt till tolk i arbetslivet och rätten till vård och omsorg på våra villkor. Utöver deltagande på seminarier och debatter med koppling till dessa tre frågor hade vi även tio möten med olika riksdagsledamöter. Vi arbetade också för att få teckenspråkstolkare synliga i webbsändningar. Rapporter på teckenspråk finns på SDR:s Facebook-sida. Du behöver inte ha Facebook-konto för att se sidan.

Dövas nordiska kulturfestival

● SDR deltog på Dövas nordiska kulturfestival 29 juli till 3 augusti genom Hanna Sejlitz, Henrik Sundqvist, Göran Alfredsson, Lena Johansmide och Ingela Jacobsson. Utöver konst, teater, utställningar och nätverkande anordnade DNR två forum om mångfald respektive skolan och framtiden. Under festivalen lämnade Finland, som varit värd för DNR, över värdskapet till Danmark för de kommande fyra åren.

Diskriminerande skolstarter

● I samband med skolstarterna publicerade SDR ett pressmeddelande den 19 augusti om den diskriminering som många döva och hörselskadade barn och ungdomar upplever när de nekas skolplatser som erbjuder rätt kompetens, teckenspråk eller ett visst program på gymnasiet.

Pressmeddelande och blogginlägg av Hanna Sejlitz finns på: www.sdr.org

Ny medarbetare

● Emili Bäckman, som varit SDR:s controller/löneadministratör, har slutat hos oss och vi riktar ett tack till henne med varma lyckönskningar. Jeanette Gunnarsson innehar nu tjänsten och kommer senast från Skatteverket.

Varmt välkommen, Jeanette!

Öppet hus!

Torsdag 18 september kl. 13-20

Mingel och visning av våra nya lokaler.

Vi bjuder på fika & något enkelt att äta!

Rissneleden 138 i Sundbyberg (T-bana: Rissne)

Varmt välkomna! önskar Sveriges Dövas Riksförbund, Dövas Tidning, SDR Tecken AB, Sveriges Dövas Ungdomsförbund och Sveriges Dövas Pensionärsförbund. För mer info: alexia.lefebvre@sdr.org

nya
vindar

Hur önskar du att SDR ser ut år 2022?

Nya vindar genomför under hösten tre fokusseminarier där vi tar fram förslag om SDR:s utveckling och framtid. Om du eller någon du känner vill delta och vill bidra med era kunskaper och erfarenheter ska ni göra en intresseanmälan. E-posta namn, bostadsort, kontaktuppgifter, vilket seminarium du vill delta på och motivering varför du vill vara med till jenny.ek@sdr.org. Antal platser är begränsat, därför kan vi behöva göra ett urval av deltagare. SDR står för kostnaden.

Under fredag kväll deltar vi även på projektet Dövstudier för alla och deras releasemingel, särskild anmälan för mingel behövs inte för de som gör intresseanmälan.

Fokusseminarium Perspektiv, 10 till 12 oktober i Örebro.

(Språk, funktionshinder, målgrupper och förbundets namn)

Anmälan senast den 10 september (OBS! Förlängd anmälningdag).

Fokusseminarium Organisation, 7 till 9 november i Umeå.

(Struktur, medlemskap och resurser)

Anmälan senast den 30 september.

Fokusseminarium Image, 5 till 7 december i Malmö.

(Information, kommunikation, förbundets logotype, marknadsföring och medlemsrekrytering)

Anmälan senast den 31 oktober.

Det är aldrig för sent att engagera sig!

För mer än fyra år sen bodde jag i Örebro. Då levde jag en vardag utan att engagera mig i föreningslivet, eller för att vara mer noggrann, ungdomsföreningslivet. Tanken på att börja engagera mig i föreningslivet hade aldrig slagit mig. Jag kände att jag inte riktigt hade kunskap om vad de egentligen gjorde. Mina tankar vad ett föreningsarbete innebär, var att det inte var mycket mer än att ordna träffar, läger och evenemang. Men när jag flyttade till Göteborg (2010) hände det något som fick mig att så småningom ramla in i föreningslivet, trots min känsla av okunskap. Det som fick mig att komma närmare föreningslivet var när jag klagade på att det ordnades för lite aktiviteter för teckenspråkiga ungdomar i min nya stad. Jag hamnade då i kontakt med Göteborgs teckenspråkiga ungdomsklubb. De utmanade mig som medlem att ordna en aktivitet. Jag antog utmaningen och ordnade en bowlingkväll på Strike för teckenspråkiga ungdomar i Göteborg. Det som riktigt överraskade mig var att över tjugo personer kom och bowlade. Det väntade jag mig inte när jag ordnade bowlingkvällen.

Det var under hösten 2012 då Sveriges Dövas Ungdomsförbund kom in i bilden. Jag som medlem för första gången fick en ära att få representera GTU till SDUF:s ungdomsklubbkonferens i Örebro. Jag minns starkt att det var startskottet till mitt engagemang i föreningslivet. Min syn på vad ett föreningsliv innebar förändrades drastiskt efter konferensen. Att jag hade den synen och tankarna i så många år gjorde mig till illa mods. Jag lärde mig att det var mycket mer än att bara att ordna fram aktiviteter, evenemang eller läger. Mina rättigheter i dagens samhälle som teckenspråkig individ är delvis tack vare alla som engagerar sig i föreningslivet! Det tog två år innan jag

vågade mig på att bli styrelseledamot hos SDUF. Under årets årsstämma i Västansviks folkhögskola i Leksand valdes jag in som ledamot och det gav mig en stor glädje, men också en stor utmaning! Jag var då 26 år.

Det är aldrig för sent att börja engagera sig i dövrörelsen, är min viktiga poäng. Jag vet att det finns många unga teckenspråkiga ungdomar ute i samhället. Alla har mer eller mindre något att bidra med till dövrörelsen. Men frågan hur SDUF och ungdomsklubbarna i Sverige kan nå till alla ungdomar är något jag ofta reflekterar över. Det är då projektet ungdomsklubblyftet som SDUF nyligen bildat kommer in i bilden. Syftet med projektet är bland annat att lyfta upp ungdomsklubbarna, komma närmare medlemmarna och stärka samarbetet mellan ungdomsklubbarna. Målet är att få ungdomar som vill att engagera sig eller bara vara medlemmar. Jag hoppas att fler teckenspråkiga ungdomar blir nyfikna och engagerar sig.

Precis som SDUF:s ordförande, Mia Modig uttalade sig i ett filmklipp – att ungdomar ska tycka att det är roligt och häftigt att engagera sig i föreningslivet. Att föreningslivet är en stor del av vår kultur.

Att få komma in i föreningslivet är utan tvekan det bästa val jag gjort som ungdom. Även om det tog mig 26 år. Det är tack vare GTU som gav mig en utmaning. Min utmaning till dig som läser detta – vad var det som fick dig att engagera dig i föreningslivet? Reflektera!

GLENN ARONSSON
STYRELSELEDAMOT

Sveriges Dövas Ungdomsförbund
Rissneleden 138, 5 tr
174 57 Sundbyberg
www.sduf.se

Mejla: sduf@sdrf.se
Blogg: www.s-d-u.se/blogg
Twitter: @_sduf
Facebook: Sveriges Dövas Ungdomsförbund

Förbundsordförande:
Mia Modig
mia.modig@sduf.se
0730 636 638(sms/3G)

Almedalen

● Vi kickstartade veckan med en debattartikel om arbetsmarknad för unga döva i Aftonbladet och vår debattartikel replikerades av arbetsmarknadsutskottets ordförande (M). Under veckan hade vi politiker möten med representanter från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Miljöpartiet, Kristdemokraterna, Centerpartiet och Feministiskt initiativ. Mötet med partisekreteraren från Folkpartiet tog vi veckan före. På mötena diskuterades vårt arbetsmarknadsmanifest (se: www.sduf.se/inforvalet) och vilka sätt politikerna kan använda sig av vår sakkunskap och ibland flikade vi in situationen i SPSM och RGD i diskussionerna. Vi upplevde en fantastisk respons och många av dessa vill driva våra frågor! Vi ska under hösten följa upp kontakterna och se till att det blir handling! Vi gick på seminarier som behandlade bland annat barnkonventionens utveckling här i Sverige, Arbetsförmedlingens uppdrag, ungdomsarbetslöshet och arbetsmarknad i allmänhet. Vi gick även på utfrågningar av politiker och Arbetsförmedlingens generaldirektör. Framförallt minglade vi och skaffade oss kontakter! Det mest anmärkningsvärda under veckan var att vi ställde många frågor och det visade sig att väldigt få kände till den strukturella diskrimineringen som råder idag, inte ens Arbetsförmedlingens generaldirektör kände till systemet. Så här efter Almedalen är vi säkra på en punkt och det är att vi har kommit ett steg längre mot ett samhälle där det är slut på den strukturella diskrimineringen. På SDUF:s Facebook kan du bland annat få se vilka kändisar vi träffade och hur vår Harry Potter-aktion gick!

Nordisk kulturfestival i Åbo 30 juli-2 aug

● Glenn Aronsson och Charlotta Sjölander var på plats! Glenn för DNUR och Charlotta för SDUF. Sammanlagt deltog ca 250 personer från hela Norden. Programmet innehöll bland annat teaterföreställningar, konstworkshops, framtidsforum och föredragning om konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Gå in på SDUF:s Facebook för att läsa mer om vad Glenn och Charlotta gjorde på plats.

EUDY

● Kenneth Sandberg och Julia Velasquez var våra svenska delegater på EUDY:s generalförsamling. SDUF hade skickat in fem motioner och fyra antogs!

Vi har numera två svenska ledamöter i EUDY:s styrelse! Grattis Julia Velasquez! Den andra är Mimmi Granat.

I nästa nummer kan ni läsa mer om våra sommarläger!

Våra sommarvillkor:

Politikermöten: 7

Arga reaktioner under Almedalen: 2

Publiceringar i media: 4

Nya politikerkontakter: 13

Selfies med kändisar: 15

Läger: 3

Internationella läger: 3

Polen runt på åtta dagar

Bussresan Polen runt, Wroclaw-Krakow-Warszawa-Poznan-Szczecin, på 8 dagar var en mycket rik upplevelse för oss döva i Skåne samt några från Stockholm, Halland och Göteborg. Vi var 41 personer i blandade åldrar. 37 deltagare, två tolkar, en reseledare och en chaufför. Vi fick lära oss om Polens historia, se varierande stadsarkitektur, konst, kultur och många minnesmärken. Tack vare en duktig reseledare (född i Polen) och de teckenspråkstolkare som var med på resan. I bussen fanns två TV-monitörer och en kamera som filmade guidningen genom teckenspråkstolkarna. Vi fick också dövperspektiv genom besök på en dövförening i Krakow och en dövskola i Warszawa.

Krakow

Krakow anses vara en av Europas och världens vackraste städer. Staden klarade sig mirakulöst nog oskadd undan andra världskrigets förstörelse. Det sägs bl.a. bero på att nazistledarna som skötte de närliggande koncentrationslägren i Auschwitz och Birkenau hade sin tjänstgöring och bodde i staden.

Saltgruvan Wieliczka utanför Krakow var en upplevelse. Ett underjordiskt rike av salt och storslagna salar öppnade sig. Vi tog oss nedför 378 trappsteg till den första nivån på 64 meter, gick genom två km av tunnlar och besökte ungefär tjugo kammare och kapell som karvats ut ur saltet av gruvarbetare. Det största och mest imponerande kapellet är S:t Kingas kapell. Ljuskronorna, altaret och den märkliga reliefen av den sista måltiden skapades under loppet av sjuttio år med början på 1800-talet. Vi fick uppleva en polsk middag en kväll i Krakow med folkloremusik och dans. En av musikanterna var döv lärare! Fler av oss drogs med i dansen av dansarna.

Utanför Krakow besökte vi Oswiecim (Auschwitz). Denna blev under andra världskriget scenen för grymheter utan like i historien. För många blev utflykten till det nazistiska koncentrationslägret Auschwitz en omskakande upplevelse. Besöket blev en gripande historielektion och ett minne som aldrig bleknar. Närliggande Birkenau besöktes också.

Warszawa

Där mötte döva polacker upp och visade runt. På kvällen besökte vi dövskolan. Warszawa blev förstört under andra världskriget men den gamla stadsdelen kunde byggas upp igen

efter gamla ritningar. Denna vidsträckt tvåmiljonstad bjöd på en salig blandning av gammalt och nytt. Breda avenyer kantas av sovjetinspirerade arkitektur i granit och betong. En direkt påminnelse om efterkrigstiden är det imponerande Kulturpalatset, Stalins gåva till det polska folket, som dominerar stadsbilden. Väg i väg ligger moderna västinfluerade skyskrapar i stål och glas.

Rika minnen

Resesällskapet har filmat, fotograferat och samlat på sig många rika minnen från denna resa. Det finns mycket mer att berätta om rundresan. Vi är glada att få lära känna Polens historia och polackernas motståndskamp under förtryck av Nazityskland och Sovjetstaten tills Polen blev fritt 1990. Under andra världskriget miste sex miljoner polacker sina liv och den judiska befolkningen decimerades från tre miljoner till bara några tusen.

På väg hem – och tack för en berikande resa!

På båten hem mellan Rostock och Gedser tackade vi den engagerade och kunniga reseledaren Dorota Bengtsson, den trevlige chauffören Leif Tåth och de duktiga och flexibla tolkarna Karin Rönnmark och Marielle Trempenau (en duktig tolkelev) och inte minst Skånes Dövas Distriktsförbunds styrelse, som genom Hauke Hagedorn samordnat denna berikande resa tillsammans med Scandorama.

Tord Lind

KONFIRMATION

- för dig som är teckenspråkig

KOM OCH UPPLEV TRO, HOPP OCH KÄRLEK SOM KONFIRMAND

Konfirmationstiden är en spännande tid! Du får träffa nya kompisar, prata om allt mellan himmel och jord och fundera över vad kristen tro innebär. Vi åker på läger där du träffar teckenspråkiga ungdomar från hela Sverige.

ANMÄL DIG SENAST DEN 4/10 TILL

Västerås stift asa.gronberg@svenskakyrkan.se
 Stockholms stift gunnel.kjellermo@svenskakyrkan.se
 Strängnäs stift gun.carlsson@svenskakyrkan.se
 Skara stift barbro.l.brattgard@svenskakyrkan.se
 Göteborgs stift camilla.jansson@svenskakyrkan.se
 Visby stift martina.akeson.wollbo@svenskakyrkan.se
 Lunds stift beata.sandell@svenskakyrkan.se

Svenska kyrkan

007 med rätt att teckna i Ungern

Mitt i sommarvärmens reste ett gäng goa göteborgare på sju personer till Vác i Ungern för att delta i Salvia, en kulturfestival för döva i Europa som genomförs vartannat år. Festivalen ägde rum på ett kulturhus mellan 21-26 juli och hade totalt tretton deltagande länder. Det var troligen första gången ett nordiskt land deltog på festivalen. Veckan bjöd på konstutställning, uppträdanden och workshops. Göteborg bidrog med teatergruppen GÖTT (Göteborgs Teckenspråkiga Teatergrupp) som bjöd på döv James Bond, agent 007 med rätt att teckna. Under veckan bodde samtliga deltagare på dövskolan i Vác, vilken är en av de äldsta i världen. Nästa kulturfestival äger rum år 2016 på Sicilien, Italien. Information om festivalen i Vác finns på:

salviavac2014.hu

Gött – Göteborgs teckenspråkiga teatergrupp

Vänerskolans återträff

Den 9 augusti samlades mer än 150 personer från när och fjärran för att delta i Vänerskolans återträff. Elever som gick ut 1975 och framåt träffades och umgicks. Även nuvarande personal och kollegor som tidigare har jobbat på skolan kom. Träffen började med att före detta elever tågade in klassvis likt en OS-inviigning för att fira nuvarande idrottsläraren Britt-Marie som arbetat på Vänerskolan sedan 1971. På kvällen samlades vi på restaurang Teatergränd för fortsatt umgänge och god mat. Vilken minnesrik dag! Tack alla ni som gjorde denna dag möjlig!

Malin Johansson och Helen Johansson, Vänerskolan

DT rättar

I förra numrets insändare om Pär Aron Borgs vänner kallades ettårsjubileet felaktigt för 100-årsjubileum. DT beklagar.

Fem minuter

En tolk ska vara "rätt klädd", kunna termer alla ord.
Vi ska hitta varje gata, var adress på denna jord.
Ett klagomål hit, två tummar upp dit!
Vi lånar en plats, vi gör kort visit.
"Ha det bra, tack så mycket!" – (Se nu till och försvinn!)
se så tolken lilla det är klart att du hinn...

Fyra minuter

SLL* vill ha timmar, låg kostnad, hög procent.
Medan tolken bokstaverar till ordet #PATENT.
Men vem kan ensamt säga att den äger något språk?
På tal om ensam, den är vi mellan varje hus och kåk.
Upp för backen, ner för trappan, svettas inte! – Le!
Du vändas över ämnet, plugga på nu och sen be.

Tre minuter

Oj, vad det flyter! Vilken stämning – språkbad!
Tolkens händer glöder, munnen rappar i kaskad.
På kliniken, i en skola, till ett körkort, på ett jobb,
gammal, liten, man som kvinna allt från fattig upp till snobb.
Tolken älskar ju att tolka allt den ser och allt den hör.
Vissa av oss skriver och taktilt vi gör i kör.

Två minuter

Vision samt Unionen och så fackförbundet DIK,
vi spretar liksom lukten hos en löpande tik.
Så gör om STTF* till ett fack för våran kår.
Så att vi har stöd i alla, ej strör salt i andras sår.
Tillsammans gör vi skillnad över gränser och distrikt,
för utan kollektivavtal råder ingen fredsplikt.

En minut

Tolken tittar på mobilen, nacken hänger som en gam,
1921 var man trots allt stolt att vara dam.
För säg, går vi inte bakåt trots att tiden tar oss fram?
Fyra år på CSN fyller plånboken med skam.
Varje tolk vill ha vad den förtjänar i lön,
då får inte lönesättning utgå ifrån kön.

Stopp!

Du är framme! Vad var det nu... Just ja, Le!
Kom ihåg vad du har lärt dig – precis vad som helst kan ske.
Du har förberett dig noga från vers ett ända till fem,
och det värsta som kan hända är att du får gå hem.
Men kom igen, slappna av! Och känn nu ingen press!
Jag lovar, det är värt det, denna lågavlönade stress.

Anonym psuedonym

* SLL = Stockholms läns landsting

* STTF = Sveriges teckenspråkstolkars förening

Från rosa stålar till turkos cash

Jag ber om en liten kaffe i kassan på 7-Eleven. Affärsbiträdet räcker över en regnbågsfärgad pappmugg. Jag tar emot den och går sedan ner till tunnelbaneperrongen. Tåget kommer och jag kliver ombord. Jag sätter mig och sippar på den koffeinhaltiga drycken. Några

av medpassagerarna noterar att jag håller i den färgglada muggen. Jag tänker att här tar jag ställning för allas rätt att älska vem de vill. Närbutikskedjan är nämligen en av Stockholm Prides huvudsponsorer i år. Deras muggar är ett enkelt och effektivt sätt att visa att de tror på ett öppet och tolerant samhälle. Här talar man om rosa pengar.

Begreppet rosa pengar myntades på 1970-talet i USA. Homosexuella där började märka sina dollarsedlar rosa för att särskilja sig från andra konsumentgrupper. Om de såg en rosa sedel i företagets kassa fick de en bekräftelse på att de var uppskattade som kunder. På 1990-talet började företagets

intresse för rosa pengar bli stort. Särskilt homosexuella män bosatta i storstäder lyftes fram som en köpstark grupp. De sades vara snabba på att ta till sig ny teknik, gärna äta på trendiga restauranger, övernatta på chica hotell, resa frekvent till kosmopolitiska ställen som Barcelona och London, shoppa modesplag och inreda sina hem i god smak.

Bilden av bögarerna som en grupp villig att spendera pengar har dock emellertid nyanserats. Det med rätta – alla homosexuella män är inte köpstarka. Och även spenderingsvilliga bisexuella, lesbiska och transor finns.

Begreppet rosa pengar började användas allt mer i Sverige på 2000-talet, då främst i samband med Pridefestivalen i Stockholm. För att homo-, bisexuella, transpersoner, queera och deras vänner ska få ta del av ett högkvalitativt arrangemang är sponsorpengar nödvändigt. Här tar företag tillfället i akt genom att visa att de är gayvänliga och välkomnar alla kunder oavsett vilken sexuell läggning de har. Det förpliktigar dock – ett företag som säger sig vara öppensinnat måste vara det i praktiken också. De bör ha en policy om likabehandling och deras anställda förväntas följa den.

Rosa pengar kan även betyda att kunder köper varor eller tjänster av homosexuella. Jag som själv är homosexuell kan till exempel tycka att det är befriande att gå till en bögflorist som inte frågar "Är buketten till en kvinna eller man?". Ett sådant spørsmål kan man få i en affär som inte är uttalat gayvänlig. Blomman och dess färger har ju inte något kön.

Förra året såg jag för första gången begreppet turkos pengar, inspirerat av gayrörelsens rosa pengar. Turkos färg har på senare tid kommit att stå för teckenspråk bland teckenspråkiga. Vad jag hittills har hört är att turkos pengar är ungefär som rosa slantar. Alltså handlar man av döva och andra teckenspråkiga eller riktar sig till en teckenspråkig kundkrets. På 2000-talet har alltfler döva startat eget, vilket gläder mig. Samtidigt har jag flera gånger mött på den här uppmaningen i stil med: "Anlita/köp av mig – det är viktigt att du stöder döva egenföretagare". Den företagare som säger så reducerar sig själv till

dövheten. Istället ser jag hellre att man väljer dem för att de erbjuder en god kvalitet och kan teckenspråk – två flugor i en smäll. Om deras kunder är nöjda så sprids det goda ryktet om dem vidare.

Några turkos företagare har berättat att deras kunder har värdjat om att få rabatt för att de är döva. Det är lika fel det. Om man hela tiden får handla till reducerat pris överlever inte döva företagare. De ska ta betalt för vad det kostar dem att producera och för vad deras kompetens är värd. Man ska dock komma ihåg att alla priser och offerter är förhandlingsbara. Men pruta inte på dem genom att säga "Men vi är ju båda två döva".

Den 26-28 september äger Dövas dag rum i Hässleholm. Då väntas en rad turkos företagare ställa ut.

Vi kanske ser en och annan turkosmärkt sedel "byta händer". Och eventuellt även en rosafärgad sådan gömd i någons kassa.

NICLAS MARTINSSON ILLUSTRATION: TOMAS LAGERGREN

Vinnarna i årets sommarkryss

De tre lyckliga vinnarna är:

Erik Boström, Malmö
Lena Blad, Oskarshamn
Kristian Obbarius, Örebro

Språkintresserad?

Västanviks folkhögskola

Teckenspråkig studiemiljö i Leksand

Kurs • Konferens • Vandrarhem
vaestanvik.se 0247-641 30

Bankärenden var och när du vill!

Oavsett var du befinner dig, med våra mobila tjänster når du oss dygnet runt. Du kan enkelt se saldo, göra överföringar samt betala räkningar – var och när du vill.

Läs mer på nordea.se/dygnetrunt

Gör det möjligt

T-MEETING

Nyhet!

TM-Touch för iPad kan nu äntligen föreskrivas som hjälpmedel inom Stockholms läns landsting och Skåne

Fantastisk videokommunikationslösning med unika egenskaper som inbyggd videosvarare m. m.

Specialanpassad för döva & hörselskadade, synskadade & dövblinda.

Bärbar enhet i iPad som ger dig möjligheter du inte har idag.

Kan nu sökas som hjälpmedel inom Stockholms läns landsting och Skåne.

För mer information gå in på vår hemsida: www.tmeeting.se eller kontakta oss.